

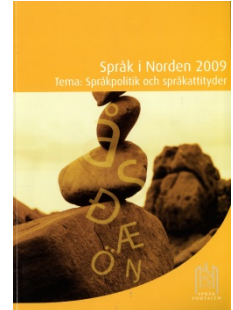
Sprog i Norden

Titel: Nordiskt språksamarbete via de nordiska språkmötena sedan 1954 – har de varit till nytta för språkvård och språkforskning?

Forfatter: Mikael Reuter

Kilde: Sprog i Norden, 2009, s. 199-213

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive>



© Forfatterne og Netværket for sprognævne i Norden

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.



Nordiskt språksamarbete via de nordiska språkmötena sedan 1954 – har de varit till nytta för språkvård och språkforskning?

Mikael Reuter

De nordiska språknämnderna har träffats för nordiska språkmöten sedan 1954. Mötenas karaktär har förändrats med tiden. Under de första tjugo åren handlade mötena främst om samarbete kring terminologi, nyord och skrivregler och syftet var att närma de nordiska språken till varandra i någon mån. De följande tjugo åren låg fokus på språkvårdsprinciper, språkförståelse och nordiskt språksamarbete mer allmänt. Sedan mitten av 1990-talet har man lagt mycket vikt vid språkpolitik, engelskans roll i de nordiska språksambällena, men också språk och språkvård inom olika domäner, som skolan, skönlitteraturen och massmedierna. Språkmötena har tjänat som en oersättlig kanal för utbyte av erfarenheter, information och idéer, och har haft en avgörande betydelse för att vi i Norden har den bäst fungerande språkvården i världen. Också språkforskningen har gagnats av mötena, även om antalet konkreta forskningsprojekt som initierats är rätt begränsat. Nyttan och glädjen av alla sociala kontakter och vänskapsband som knutits under årens lopp är obestridlig, men omätbar.

Det nordiska språkmötet 2008 var det femtiofemte i modern tid, i en obruten räkna sedan 1954. Det är de här språkmötena min artikel handlar om. Det hör alltså inte till mitt uppdrag att diskutera effekterna av det nordiska rättskrivningsmötet i Stockholm 1869, och jag har inte heller satt mig närmare in i vad man diskuterade på de två språkmöten som hölls 1937 i Köpenhamn och 1938 i Oslo, innan det fanns några språknämnder (Sudmann 1970, s. 66). En intressant återblick hade i och för sig varit att se på de nordiska språkmöten som kanske ledde till de mest konkreta och bestående resultaten, bokstavligen huggna i sten, nämligen de nordiska runristarmötena i Hedeby på 700-talet när man efter långa diskussioner och noggranna utredningar och fonologiska analyser beslutade gå över

från den gamla runraden med 24 tecken till den nya med 16 tecken. Men tyvärr finns det inga referat från de mötena ...

Jag har själv varit med som deltagare på alla nordiska språkmöten sedan 1975 på Hanaholmen i Finland, där jag ansvarade för de praktiska arrangemangen. Dessutom var jag med som inspelningsassistent på det föregående mötet i Finland, 1970 i Helsingfors och Borgå. Det blir totalt 35 språkmöten. Det jag spontant minns från förhandlingarna på de här mötena är ändå relativt begränsat, så artikeln bygger främst på rapporterna om nordiskt samarbete i årsskriften *Språk i Norden* från 1970 framåt, och för tiden före det på de protokoll jag har hittat i våra arkiv och inte minst på en artikel om nordiskt språksamarbete av Arnulv Sudmann i *Språk i Norden* 1970 (Sudmann 1970). Där står egentligen allt man behöver veta om de nordiska språkmötena och det nordiska språksamarbetet på 1950- och 1960-talet. För mig har det varit en fascinerande resa genom tiden, och jag har påmint om mycket som jag i princip kände till sedan tidigare men också lärt mig nya saker särskilt om de äldsta tiderna i nämndernas samarbete.

Det första nordiska språkmötet hölls alltså 1954 i Oslo med representanter för den norska, den svenska och de två finländska nämnderna och två professorer från Danmark. Dansk Sprognævn fanns ju inte ännu då, utan inrättades först året därpå – med det nordiska som en viktig inspirationskälla. Nordiskt inspirerade var också Nämnden för svensk språkvård (inrättad 1944) och Norsk språknemnd (1952). Redan på detta första möte behandlades flera av de frågor som senare skulle dominera mötena ända till 1970-talet. Temana var samarbete om terminologi, samarbete om nya ord, skrivregler, läroboksnormalen i Norge, nordiska ortnamn och ordböcker mellan de nordiska språken. Särskilt lyfte man fram samarbetet kring ordförrådet, i synnerhet nyord. Jag citerar ur mötets resolution:

Utsikterna för ett nordiskt samarbete på språkvårdens område förefaller särskilt gynnsamma när det gäller ordförrådet. Inom olika fackkretsar pågår ett livligt arbete under ledning av terminologicalentraler och speciella nomenklaturkommittéer. Det är av intresse att härvid möjligheten prövas att vinna största möjliga överensstämmelse mellan språkbruket i de olika nordiska länderna. Av särskilt intresse är att uppmärksamma de nya uttryck av allmännare natur som ständigt dyker upp. En registrering av sådana uttryck från de nordiska språknämndernas sida är önskvärd och mötet uttalar sin tillfredsställelse över det initiativ som i detta avseende tagits av den svenska språkvårdsnämnden. Vid bedömning av materialet ur nordisk synvinkel är regelbunden kontakt mellan språknämnderna nödvändig. (Protokoll från det första nordiska språkmötet 1954)

Tre perioder

Det har varit intressant att se hur språkmötena, förståeligt nog, har ändrat karaktär genom tiden. Klara gränser kan förstås inte dras, men jag upplever att det handlar om tre perioder.

Gamla tiden är lättast att avgränsa, den omfattar de första ca tjugo åren. Mötena karakteriseras av ett begränsat antal deltagare, vanligen 25 till 30, en nästan total mansdominans (den första kvinnan dyker upp 1964, och ännu 1970 var bara en av de 32 deltagarna kvinna) och av fokusering på språkliga detaljfrågor som terminologi, nyord och ortografi och möjligheterna att åstadkomma något slag av harmonisering av dessa. De representerade nämnderna var den danska, den norska, den svenska, de två finländska och från 1964 den isländska; 1962 och 1963, innan den isländska språknämnden inrättats, representerades Island av inbjudna gäster. Det var vidare fråga om regelrätta möten i den bemärkelsen att det fattades beslut och fördes noggranna protokoll.

Medeltiden i den nordiska språkvården börjar i mitten av 1970-talet, den tid då också jag själv dras in i arbetet. Det var en spännande och nydanande tid inom den nordiska språkvården. Sverigefinska språknämnden bildades 1975, och samma år fattades beslutet att i Finland inrätta Forskningscentralen för de inhemska språken, som inledde sin verksamhet 1976. År 1975 kulminerade också debatten kring frågan om att bilda ett nordiskt samarbetsorgan. I synnerhet Sverige men också Finland var för ett sådant organ, Danmark stödde visserligen ett intensifierat samarbete mellan nämnderna men ville inte ha en samnordisk nämnd, och också i Norge var skepsisen stor. Men det torde ha varit Norges representanter som kom med det förlösande förslaget att inte inrätta en nordisk språknämnd utan ett nordiskt språksekretariat som skulle stödja språknämndernas samarbete och styras av representanter för språknämnderna. Efter en utredning hösten 1976 (NU A 1977:1) resulterade det i att Nordiska språksekretariatet kunde inleda sin verksamhet 1978, som en del av Nordiska ministerrådets organisation.

År 1974 var representanter för samerna, färöingarna och grönländarna för första gången med på språkmötet, men de var till en början inte representerade varje år. Kvinnorna gjorde så småningom sitt intåg, även om jag till min förvåning kunde konstatera att bara fyra av 42 delegater på mitt första språkmöte 1975 var kvinnor, enligt förteckningen i *Språk i Norden 1976* (Løland 1976, s. 26). Mötes-temana försköts allt mer från detaljfrågor till principer och från försök att närma språken till varandra till grannspråksförståelse och grannspråksundervisning. Själva språkmötena saknade administrativ betydelse, eftersom det konkreta samarbetet mellan nämnderna och också de enskilda språkfrågorna sköttes via Nordiska språksekretariatet.

Lite svårare är det att säga när nya tiden börjar. Det kunde ha varit 1991, när språkmötet i Reykjavík hade temat "Språken i Norden inför den nya utvecklingen i Europa". Troligen var det då som begreppet *domänförlust* (*domenetap*) för första gången lyftes fram på allvar i dessa sammanhang. (Se även Jarvad 2001, s. 30–32.) Ändå har jag valt att sätta gränsen vid 1996, när oförstående politiker hade lagt ner Nordiska språksekretariatet, och språkmötet i Utsjoki i finska Lappland hade temat "Språkpolitik". Det var nämligen där som Ulf Teleman och Margareta Westman höll sitt föredrag med rubriken "Behöver Sverige en nationell språkpolitik?" (Teleman & Westman 1997), vilket kan ses som startskottet för den språkpolitiska process som vi sedan har sett inte bara i Sverige utan i hela Norden på 2000-talet. Den processen har gett upphov till omfattande utredningar och förslag till handlingsprogram i alla våra länder, och den har i hög grad satt sin prägel på de senaste årens språkmöten.

Nya tiden har alltså präglats framför allt av språkpolitik, men också av frågor som språkteknologi, språkvårdsprinciper och språk och språkvård inom olika domäner som skolan, skönlitteraturen och massmedierna. Typiskt för nya tidens språkmöten är också att de allt mer har fått karaktären av konferenser där också folk utanför språknämndernas egen krets har inbjudits att delta. Under de senaste åren har detta understrukits av att språkmötena har sammanslagits med det som kallades Nordmål forum och arrangerades av Nordiska ministerrådets språkliga expertorgan.

Och som vi har kunnat se på språkmötena under nya tiden är det äntligen slut på mansdominansen.

Hur ska nyttan bedömas?

Mitt uppdrag här är ju att bedöma språkmötenas betydelse för språkvården och språkforskningen i Norden. Den fråga som då omedelbart inställer sig är hur man ska definiera språkvård och språkforskning. Är språkpolitik en del av språkvården? Är strävanden att närma de nordiska språken till varandra en del av språkvården? Är registrering och publicering av nyord en del av språkforskningen eller språkvården? Ligger frågan om grannspråksförståelse och grannspråksundervisning helt utanför det här temat? Och så vidare.

En övergripande fråga är ju också hur man ska bedöma den nytta som språkvården och språkforskningen har haft av språkmötena. Talar vi bara om konkreta resultat av språkvårdande verksamhet och genomförda lyckade forskningsprojekt, eller talar vi också om allmänt erfarenhetsutbyte och den allmänna inspiration man får av att träffas och diskutera gemensamma frågor? Och talar vi bara om de

egentliga språkmötena eller ska vi också se till det som språkmötena direkt eller indirekt har fört med sig: nämndernas sekreterarmöten på 1960- och 1970-talen, Nordiska språksekretariatets och Nordiska språkrådets verksamhet och så vidare?

I det sista avseendet har jag valt att huvudsakligen hålla mig till de egentliga språkmötena. Men vi ska ändå komma ihåg att språkmötena inte minst under det jag har kallat gamla tiden var det forum där det smiddes planer och fattades beslut om sådant som sedan i praktiken verkställdes på annat håll.

Termsamarbete

Som jag redan har nämnt stod terminologifrågorna i centrum på de första cirka 20 språkmötena. Tanken var att det var lättare att påverka terminologin inom vissa specialområden än de allmänspråkliga orden, i synnerhet när det gällde relativt ny terminologi. Framför allt ville man koncentrera sig på samhällsområden som var viktiga i de internordiska kontakterna. Man började med posttermer och fortsatte sedan med flygtermer, tv-termer, teletermer, meteorologiska termer och turistertermer. Redan 1964 kom man också in på databehandlingsterminologin, som ju sedan har fått en hel del uppmärksamhet främst nationellt men också nordiskt (t.ex. Svenska datatermgruppens arbete i Sverige och den verksamhet som det har inspirerat till i de andra länderna).

Tillvägagångssättet på språkmötena kan illustreras av följande utdrag ur protokollet för språkmötet 1961 i Helsingfors. Diskussionen gällde teletermer.

S.B.F.Jansson: Sekretariaten borde ta ut en grupp termer, som är viktiga för allmänheten. Sedan kan gärna göras upp en lång lista över tekniska termer. Men de vanliga termerna får inte drunkna i facktermerna.

V.Jansson: Sekretariaten har gjort ett gott arbete. Televerken får göra en ordbok, men nämnderna skall hålla sig till de allmänt gångbara termerna.

Diderichsen: Om man vill hjälpa allmänheten, kunde man sammanföra korta anvisningar om telefon- och telegrafbruk i de nordiska länderna. En sådan skrift skulle kunna gå ut i miljonupplaga.

Hänningar: Ja, särtryck av det allmännyttiga kunde spridas.

Ahlbäck: Det är bra, men först måste termerna diskuteras.

Diderichsen: Sekretariatet bör kunna finna ut, på vilka punkter sammanjämkning kan ske. Sedan kan frågan behandlas på nytt vid nästa nordiska möte.

Ljunggren och Ahlbäck uttalade sig om vissa enskilda termer.

- Ordföranden yttrade, att det mest praktiska tillvägagångssättet nu väl vore att gå igenom listans 205 termer en för en. Efter att ha anmodat de närvarande att be om ordet, när de hade någon kommentar att göra, läste han upp termernas nummer i ordningsföljd.

I den detaljdiskussion, som anslöt sig härtill, uttalade sig herrarna Ahlbäck, Bergman, Fossetøl, Ljunggren, Ståhle, Oftedal, Karker, V.Jansson, Sadeniemi och Molde samt ordf. och mag. Grönberg.

Så här i efterhand är det lätt att vara kritisk och rentav lite ironisk och fråga sig vilken betydelse det arbete som då gjordes har haft för den nordiska språkförståelsen av i dag. Spelar det någon roll att Norge och Sverige gick över från *brevkort* till *postkort* enligt bl.a. finlandssvenskt mönster? Spelar det någon roll för passagerare eller flygbesättningar att man på danska gick över från *luftfartøj* eller *flyvemaskine* till *fly* och från *flyvemaskinekrop* till *flykrop*? Är det lättare att ringa internordiskt när det danska *begrænset samtalevarighed* har ersatts med *begrænset taletid* och det svenska *tidsbegrænsning* har ersatts med *begränsad samtalstid*? Det kan man i och för sig fråga sig, men arbetet har också fört mycket positivt med sig. Eller med Arnulv Sudmanns ord:

Ser ein tilbake på det samnordiske terminologiarbeidet, er det kanskje ikkje alltid så store resultat ein kan peike på når det gjeld å få i stand endringar i retning av større nordisk einskap. Men sjølve registreringa av termane har jo også sin verdi, samtidig som konfrontasjonen med problema vonleg har stimulert dei respektive faginstusjonane til å arbeide vidare med spørsmål. (Sudmann 1970, s. 78)

En omfattande och mycket kritisk analys av och diskussion kring strävandena att närma de skandinaviska språken och deras ordförråd till varandra finns i Galberg Jacobsen (1982).

Ortografi

Vid sidan av de terminologiska frågorna var ett återkommande tema ortografiska frågor av olika slag. Det handlade framför allt om geografiska namn, och särskilt om namn på stater. Det arbetet har ju fortsatt nästan ända fram till vår tid, och resulterat i den i högsta grad nyttiga skriften som på svenska har namnet Statsnamn och nationalitetsord och vars senaste upplaga torde ha kommit 1994. Att ge ut en reviderad utgåva av den kunde vara en uppgift för språknämndernas nätverk. Den lista över efternamn i Norden som också initierades under 1960-talet gällde inte ortografin utan uttalet, och den resulterade för svenskt vidkommande i skriften Släktnamn i Norden med uttalsuppgifter, utgiven 1977 av Svenska språknämnden.

En viktig del av det ortografiska samarbetet gällde transkribering av kyrillisk skrift, framför allt ryska namn. Några helt enhetliga transkriptionsregler kom man inte fram till, men en rätt omfattande nordisk samordning kunde man enas om. Resultatet föreligger bl.a. i boken Ryska namn – samnordiska stavningsregler – ordlista, publicerad av Svenska språknämnden 1970. Också den borde komma ut i en reviderad utgåva.

På ortografins område kom det också då och då fram förslag framför allt från folk utanför språknämnderna om ett gemensamt nordiskt alfabet (i praktiken att ä och ö borde skrivas lika i alla språken) och gemensam bokstavsordning i fråga om å, ä och ö. De här förslagen, liksom andra mer radikala förslag om förenhetligande av stavningen i de skandinaviska språken, avlogs rätt enhälligt av språkmötena och de enskilda språknämnderna. Det skulle kosta mer för de enskilda språken än vad det skulle främja den nordiska språkförståelsen. Närmast avsedd som ett intressant tankeexperiment är Allan Karkers artikel "Nordisk retskrivning – den ideale fordring" i Språk i Norden 1976. Artikeln diskuterades på språkmötet samma år. Karker avslutar själv artikeln så här:

Summa summarum: Mest sandsynligt forekommer det at man i hvert af de tre lande vil finde de foreslåede retskrivningsændringer i de to nabosprog overordentlig tiltalende, men være uvillig til selv at bringe lignende ofre. Og i så fald må man nok sande at øjemedet blev forspildt allerede for hundrede år siden. Evigt ejes kun det tabte. (Karker 1976, s. 82.)

Främmande ord

Det som däremot kanske hade större förutsättningar att lyckas var en viss samordning av stavningen av främmande ord, eller importord som de kallas i det stora

nya samnordiska forskningsprojektet. Saken hade diskuterats redan på de tidigare nämnda språkmötena 1937 och 1938, och den togs upp igen bland annat på språkmötet 1955. Någon större enighet har man knappast nått fram till, men den frågan kan säkert besvaras bättre när vi studerar resultaten från importordsprojektet.

Också frågan om nordiska avlösningsord för framför allt nya engelska importord har hört till det som ständigt har återkommit på nordiska språkmöten och i det nordiska språksamarbetet. Även här kan importordsprojektet säkert ge bättre svar än jag, men mitt intryck är att de konkreta resultaten inte är så många. Visst har man enats om *teckenruta/tegnrude/tegnrute* i stället för *display* och om omskrivningar med *till havs* i stället för *off shore* och så vidare, men rekommendationerna har inte alltid blivit följda och de omfattar en ganska liten del av importorden. I fråga om dataterminologi har man i vissa fall lyckats bättre, men många gånger har själva företeelsen föråldrats innan ordet har slagit igenom. De äldre bland oss minns hur vi diskuterade *viewdata* och *videotex* och *datavision* och stannade för att rekommendera *teledata*, men vad det riktigt var minns knappast någon av oss, utom att det var något som föregick e-posten och samtidigt var relaterat till text-tv.

Ändå vill jag absolut inte undervärdera det arbete som har gjorts. De nordiska diskussionerna om avlösningsord har haft en viktig principiell betydelse och de har ofta lett till mer påtagliga resultat inom de enskilda språken. Frågan är fortfarande aktuell, framför allt inom dataterminologin i vid bemärkelse.

Här kommer vi osökt in på den viktiga frågan om registrering av nyord, som ju hörde till agendan redan på det första nordiska språkmötet. Det är naturligtvis en uppgift som varje språknämnd säkert skulle ha ägnat sig åt oberoende av det nordiska samarbetet, men helt klart har det framför allt i början av verksamheten varit ytterst värdefullt att språknämnderna har kunnat diskutera gemensamma principer och gemensamma tillvägagångssätt för excerpering och beskrivning av nyord. Samtidigt har det gett ett vidare perspektiv på nyorden och deras historia när man har kunnat se det hela ur de olika nordiska språkens synvinkel.

Ordböcker

En annan fråga som togs upp redan på det första språkmötet var behovet av ordböcker mellan de nordiska språken. Det kanske inte är något som direkt hör till språkvård och språkforskning, men det är naturligtvis viktigt när det gäller nordisk språkförståelse. Jag ska inte gå in på de enskilda ordböckerna, men konstaterar bara att en hel del sådana har kommit ut, både tvåspråkiga ordböcker och

ordlistor och den samnordiska Skandinavisk ordbok (som har funnits på webben men inte går att hitta just nu när Ministerrådet sommaren 2008 har lagt ner Nordiska skolnätet). Av betydelse för det institutionaliserade nordiska samarbetet är inte minst Nordisk förvaltningsordbok (vid det här laget föråldrad) och Nordisk mötesordlista.

Nytta för språkvården och språkforskningen

Jag har dröjt rätt länge vid de detaljfrågor som präglade de nordiska språkmötena under de första ca 20 åren och delvis också senare. Det är svårt att bedöma deras nytta för språkvården, men jag är övertygad om att diskussionerna och resultaten av dem har haft en stor principiell betydelse. De fyllde sin funktion på sin tid, även om vissa av dem kanske inte känns så relevanta i dag. Och helt osannolikt är det inte att också dagens språkvårdare kunde ha ett och annat att lära av det som man sysslade med för ett halvt sekel sedan.

När allt kommer omkring tror jag att den allra största nytta som språkvården har haft av de nordiska språkmötena är det i och för sig omätbara allmänna utbytet av erfarenheter, information och idéer. Redan 1963, 1964 och 1972 diskuterade man till exempel databehandling av språkmaterial i bland annat ordboksarbete. Språkteknologiska frågor har diskuterats flera gånger sedan dess, och på språkmötet 2005 i Bergen tillsatte språknämnderna en gemensam språkteknologisk arbetsgrupp.

Förutom den självklara övergripande frågan om språkvårdens principer som har diskuterats på flera språkmöten (bl.a. 1977, 1978, 2000, 2004) har man också varit inne på andra viktiga ämnen som språkvård för massmedierna (1973, 1997, 2006), fackspråk (1976), språkvårdens kanaler (1979), språkvården och skolan (1967, 1993, 2003), myndigheternas språk (1972,) normering av offentligt talspråk (1986), språklig interferens m.m. (1962, 1970, 1982, 1988, 1991, 1992), stavning och transkription av främmande ord (1955, 1957, 1958, 1962, 1963, 1966, 1982, 1983), språkvård och språkpolitik (1991, 1992, 1996, 2005), namn och namnvård (1954, 1956, 1958, 1959, 1960, 1961, 1966, 2007) och handböcker i språkriktighet (1964, 1988). Vi har fått lära oss en hel del om de enskilda språken och deras ställning i samhället, både majoritetsspråk och minoritetsspråk. Jag är övertygad om att det erfarenhetsutbyte som har förekommit på de nordiska språkmötena och de principiella diskussioner som har förts under dem har haft en avgörande betydelse för att vi i Norden enligt min uppfattning har den mest avancerade, mest demokratiska och bäst fungerande språkvården i världen.

Men på vilket sätt har språkmötena gagnat språkforskningen i Norden? Där är det kanske inte lika lätt att påvisa tydliga resultat. Visst diskuterade språkmötet i Marstrand 1983 frågan om vad språkvården önskar av språkforskningen, men det är svårt att säga om diskussionerna rent konkret ledde till någon ny forskning av betydelse. De omfattande nyordsundersökningarna som nämnts ovan kan förstås betraktas som språkforskning som direkt har inspirerats av språkmötena. Också undersökningarna av språknämndernas telefonrådgivning (1988) kan ses som ett resultat av diskussioner på språkmötena. Mer indirekta resultat är dels det nu aktuella importordsprojektet, dels de forskningsprojekt som har gällt nordisk språkförståelse (Börestam Uhlmann 1994 och Delsing & Lundin Åkesson 2005). Det är fråga om stora och viktiga projekt med stor betydelse för både språkvård och framför allt språkpolitik.

Jag sade tidigare att nyttan av det allmänna erfarenhets- och idéutbytet är svårt att mäta. Ännu svårare att mäta är nyttan och glädjen av alla de sociala kontakterna och de vänskapsband som har knutits under årens lopp. Men ett är säkert: de har inspirerat oss i vårt arbete både på det nationella och på det nordiska planet, och de har fått många av oss att brinna för det nordiska språksamarbetet. Det som har pågått under pauser och måltider mellan och efter de officiella föredragen och diskussionerna och på hotellrummen efter dagens dont har inte heller varit betydelselöst för vårt arbete.

Källor och litteratur

- Börestam Uhlmann, Ulla (1994): Skandinaver samtalar: Språkliga och interaktionella strategier i samtal mellan danskar, normän och svenskar. Skrifter utgivna av Institutionen för nordiska språk vid Uppsala universitet.
- Delsing, Lars-Olof och Katarina Lundin Åkesson (2005): Håller språket ihop Norden? En forskningsrapport om ungdomars förståelse av danska, svenska och norska TemaNord 2005:573, Köpenhamn.
- Galberg Jacobsen, Henrik, (1982) Om nordisk sprogsamarbejde og nordisk sprogfællesskab Sammenlignende studier i centraleuropæisk og nordisk kultur. Osaka. Japan.
- Jarvad, Pia (2001): Det danske sprogs status i 90'erne med særligt henblik på domænetab. Dansk Sprognævn's skrifter 32, København. http://www.dsn.dk/meddelelser/dansk_status.pdf. Hämtat 9.3.2009.
- Karker, Allan (1976), Nordisk retskrivning – den ideale fordring, Språk i Norden 1976 s. 39-84.

- Løland, Ståle (1976), Samarbeidet mellom de nordiske språknemndene i 1975, *Språk i Norden* 1976 s. 22–30.
- Nordisk förvaltningsordbok Utgiven av Nordiska rådet och Föreningarna Norden, 1983.
- Nordisk mötesordlista. Dansk, finsk, islandsk, norsk, svensk. Nordisk språksekretariat 1996.
- Nordisk mötesordlista. Danska, finska, färöiska, grönländska, isländska, norska, samiska, svenska. Nordiska språkrådet 2003.
- NU A 1977:1: Nordiskt språksekretariat. NU-serien A 1977:1, Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.
- Protokoll från nordiska språkmötet 1954 i Oslo.
- Protokoll från nordiska språkmötet 1961 i Helsingfors.
- Ryska namn – samnordiska stavningsregler – ordlista (1970), Svenska språknämnden.
- Släktnamn i Norden med uttalsuppgifter. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 60. Lund 1977. *Språk i Norden* 1970–2008.
- Språknemndendes telefonrådgivning (1988). Nordisk språksekretariats rapporter 9. Oslo.
- Skandinavisk ordbok, Nordiska språksekretariatet, Norstedts, Gyldendal, Kunnskapsforlaget 1994.
- Skandinavisk ordbok, Nordiska språkrådet, Nordiska ministerrådet, Norstedts Ordbok 2002.
- Statsnamn och nationalitetsord. *Språk i Norden* 1973.
- Sudmann, Arnulv (1970): Nordisk språksamarbeid. *Språk i Norden* 1970, s. 66–106.
- Teleman, Ulf och Margareta Westman (1997), Behöver Sverige en nationell språkpolitik?, *Språk i Norden* 1997 s. 5–22.

Tid, plats och teman vid de nordiska språkmötena

(Översikten bygger på listor sammanställda av Rikke Hauge och Henrik Galberg Jakobsen. På nästan alla möten har dessutom förekommit orientering om nämndernas verksamhet och det nordiska språksamarbetet under det gångna året. Sedan 1970 har rapporter från mötena och de flesta viktigaste inläggen publicerats i Språk i Norden året efter språkmötet i fråga.)

- 1954 Oslo: terminologiskt samarbete, insamling av nyord, skrivregler, nordiska ortnamn, ordböcker mellan nordiska språk
- 1955 Stockholm: samarbetet mellan språknämnderna, posttermer, nyord, stavning av främmande ord
- 1956 Köpenhamn: posttermer, nyord, stavning av utländska geografiska namn och ryska namn, interpunktion
- 1957 Helsingfors: flygtrafikens terminologi, transkription av ryska namn, nyord, principer för särskrivning och sammanskrivning, finska språket
- 1958 Oslo: geografiska namn, ryska namn, post- och flygtermer, nyord, norsk-svensk ordbok
- 1959 Göteborg: namn på stater och huvudstäder och nationalitetsord, tv-terminologi, nyord, språksituationen i Norge, "gott svenskt språk"
- 1960 Köpenhamn: tv-termer, statsnamn och nationalitetsord, språksituationen i Norge och Danmark
- 1961 Helsingfors: teletermer, meteorologiska termer, utländska geografiska namn, undervisning i svenska vid finska skolor
- 1962 Oslo: flygtermer, meteorologiska termer och teletermer, transkription av ryska namn, samarbete kring engelsk språkpåverkan (avlösningssord), isländsk språkvård, norska arbeten av intresse för språklig normering
- 1963 Stockholm: rapport om terminologiarbetet, engelska lånord och avlösningssord, ryska namn, riktlinjer för redigering av rättskrivningsordböcker, datorer som hjälpmedel för ordboksarbete, svenska arbeten av intresse för språkvården
- 1964 Köpenhamn: rapporter om terminologiskt arbete, transkription av kyrillisk skrift, nyordslistor och engelska lånord, riktlinjer för rättskrivningshandböcker, databehandling av språkligt material, databehandlingens terminologi, turistrafikens terminologi, nordiska person- och ortnamn
- 1965 Helsingfors: rapporter om terminologiskt samarbete, rättskrivningsregler och transkription av kyrillisk skrift, diskussion om ett gemensamt alfabet (efter förslag av de nordiska studentorganisationerna), arbeten i Finland av

- intresse för språkvården, dialektforskning i Finland, samnordisk lista över växt- och djurnamn, förslag om nordisk släktnamnslista
- 1966 Reykjavík: turisttrafikens termer, nordisk släktnamnslista med uttalsuppgifter, nordiska nyordsundersökningar, samnordisk lista över växt- och djurnamn, samordning av nordiska yrkesbeteckningar, bokstavsföljden i nordiska alfabet, isländsk ordbok
- 1967 Utstein kloster (Stavanger): turisttrafikens termer, nordisk släktnamnslista, tillväxten i ordförrådet, databehandling av språkligt material, publikation om transkription av kyrillisk skrift, vad kan göras för att förbättra ungdomens förmåga att uttrycka sig i skrift på modersmålet?
- 1968 Gammel Avernæs, Fyn: turisttermer, släktnamn, kyrillisk skrift, yrkesbeteckningar, ordförrådets tillväxt, skriftserien "Nordiska språkfrågor", nämndernas förhållande till offentligheten
- 1969 Stockholm: nordisk rättskrivning sedan 1869, lista över samnordiska och sårnordiska ord i danska, norska och svenska, förslag om en nordisk språknämnd (medlemsförslag i Nordiska rådet), nyordsundersökningen, "Nordiska språkfrågor"
- 1970 Helsingfors och Borgå: språksociologi och språkvård, inbördes påverkan mellan de nordiska språken, kunskapen om grannlänternas språk, översättningslån i finskan, skolterminologi, den nya skriften "Språk i Norden"
- 1971 Reykjavík och Borgarfjörður: tekniskt språk och annat fackspråk, isländska ortnamn, Nordiska rådets förslag om utbyggning av det nordiska språksamarbetet
- 1972 Bergen: språknämnderna och lagspråket/administrationsspråket, samnordiska språkprojekt, samarbetet med Nordiska kultursekretariatet, omorganiseringen av språkvårdsarbetet i Finland och Norge, datamaskinell språkbehandling
- 1973 Stockholm: modersmålsundervisningen på universiteten, språkbruket i radio och tv, fransk inställning till engelska lånord
- 1974 Köpenhamn: frågan om en nordisk språknämnd, samiska, färöiska och grönländska, språkvetenskap och modersmålspedagogik
- 1975 Hanaholmen, Esbo: språkförståelsen i Norden, den nya svensk-finska ordboken, orientering om Forskningscentralen för de inhemska språken, Centralen för teknisk terminologi i Finland och Sverigefinska språknämnden, samarbetet mellan de nordiska språknämnderna
- 1976 Húsavík: fackspråk i allmänspråket – prioritering av språknämndernas uppgifter, diskussion av Allan Karkers artikel om nordisk rättskrivning (SiN

- 1976), de nordiska språkens ställning på Island, aktuella språkvårdsfrågor på Island
- 1977 Trondheim: principerna för språknämndernas rådgivning, språknämnderna och det nordiska språksekretariatet
- 1978 Visby: principerna för språknämndernas rådgivning, särskilt det nordiska argumentet, kritiska faktorer i samisk språkutveckling, språknämnderna och Nordiska språksekretariatet
- 1979 Köpenhamn: språkvårdens kanaler
- 1980 Mariehamn: flerspråkighet, språklagstiftning och språkutveckling, den nordiska språkkonventionen, främmande element i finska nyord
- 1981 Reykjavík: isländskans och färöiskans ställning och roll i nordiskt samarbete, grannspråksundervisningen i Norden, de nordiska språkmötenas framtid
- 1982 Røros: nationella och nordiska synpunkter på stavning och uttal av främmande ord
- 1983 Marstrand: slutdiskussion om stavning av främmande ord, vad önskar språkvården av språkforskningen?
- 1984 Tórshavn: ordbildning på inhemsk grund, förslag till undersökning av språknämndernas rekommendationer och deras genomslagskraft, färöisk språkrådgivning
- 1985 Løgumkloster: de nordiska språksamfunden – olikheter och likheter
- 1986 Jyväskylä: normeringen av det offentliga talspråket och växelverkan mellan tal och skrift
- 1987 Akureyri: isländsk språkvård och ändringar i ordförrådet
- 1988 Kristiansund: idéer och framtidsuppgifter för det nordiska språksamarbetet, det engelsk-amerikanska inflytandet på språken i Norden
- 1989 Sigtuna: handböcker i språkriktighet
- 1990 Svaneke, Bornholm: Nordmål – handlingsprogram för språkligt samarbete i Norden
- 1991 Reykjavík: språken i Norden inför den nya utvecklingen i Europa
- 1992 Åbo: Norden inför den europeiska integrationen: översättning, tvåspråkighet och språklig interferens
- 1993 Lysebu, Oslo: modersmålets plats i grundskolan och gymnasiet
- 1994 Långholmen, Stockholm: inget särskilt tema
- 1995 Schæffergården, Köpenhamn: skönlitteraturen och språkvården
- 1996 Utsjoki: språkpolitik, minoritetsspråk, språkvårdens ställning i samhället, det fortsatta nordiska språksamarbetet efter nedläggningen av Nordiska språksekretariatet

- 1997 Tórshavn: språk och medier, språk och kön
- 1998 Trondheim: de nordiska språken och informationsteknologin, med särskild vikt på språkteknologi
- 1999 Höfn: förhållandet mellan danska/norska/svenska och andra språk i Norden
- 2000 Nuuk: språklig standardisering
- 2001 Klitterbyn, Ängelholm: språknämndernas roll, framtid och arbetsuppgifter, den språkliga situationen i Öresundsområdet
- 2002 Løgumkloster: språkkontakt i Norden sett från de nordiska språknämndernas synpunkt
- 2003 Tavastehus: språkvården och skolan
- 2004 Tórshavn: språknormering och normeringspolitik, språkliga förändringar
- 2005 Bergen: språkpolitik, språkteknologi
- 2006 Selfoss: mediespråk
- 2007 Uppsala: namn, namnvård och språkpolitik i ett mångspråkigt Norden
- 2008 Helsingør: språkpolitik, språkliga attityder till importord m.m. i Nordens språk

Summary

The Nordic language councils have organised annual Nordic language meetings since 1954. The character and themes of these meetings have varied over time. During the first twenty years or so, the meetings mainly concentrated on matters related to terminology, neologisms, spelling and transcription, aiming for some degree of Scandinavian harmonisation. For the following twenty years, the focus shifted towards topics such as language planning principles, mutual understanding between the Scandinavian languages (i.e. Danish, Norwegian and Swedish) and Nordic language cooperation in general. Since the mid-90's, much attention has been devoted to language policy and the relationship between the national languages and English, but also to language standardisation, language and media, language in education, and language technology.

The papers and discussions at the Nordic language meetings have been inspiring and of vital importance for the work of the Nordic language councils. The benefits have not necessarily been related to the concrete details discussed, but rather to the principles and to the general exchange of experiences. More indirectly, the meetings have also led to a number of research projects, particularly in relation to neologisms, mutual inter-Scandinavian understanding and the handling of loanwords in Nordic languages.